

Els materials de l'Obra del Cançoner recollits a Eivissa i Formentera (1928)

per Jaume Escandell Guasch, Isidor Marí Mayans i Cati Marí Serra

A la memòria de Josep Massot i Muntaner

El 5 de maig de 2023, en el marc d'una exposició i una sèrie d'activitats commemoratives del Centenari de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1922-2022) vam exposar en una conferència quines eren les característiques i quin és l'interès dels materials que es van recollir a les Pitiüses en el marc d'aquell important projecte de recerca, i que fa poc han estat editats íntegrament en sis volums, amb el suport del Consell Insular d'Eivissa i del Consell Insular de Formentera. Agraïm que l'Institut d'Estudis Eivissencs ens hagi ofert les pàgines d'aquesta revista perquè en puguem donar una informació més àmplia i més duradora.

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya va ser un gran projecte de recerca promogut i patrocinat pel mecenes Rafael Patxot i Jubert (Sant Feliu de Guíxols, 1872 – Ginebra, 1954) en col·laboració amb l'Orfeó Català, amb l'objectiu de “fer un corpus musical de totes les cançons populars” dels territoris de llengua catalana. De 1922 a 1936 –en què el projecte va quedar interromput per l'esclat de la guerra– s'havien fet prop de setanta missions de recerca, en les quals un parell d'investigadors –normalment un de més especialitzat en els aspectes musicals i un altre en els literaris– van recollir més de 40.000 documents, dels quals només es van poder publicar tres volums.¹

Ramon Morey copiant cançons (Abadia de Montserrat).

Els investigadors que van visitar Eivissa i Formentera l'any 1928 en el marc d'aquella extensa recerca (concretament del 13 d'agost al 19 de setembre) van ser el músic Baltasar Samper i Marquès (Palma, 1888 – Ciutat de Mèxic, 1966) i el mestre Ramon Morey i Antich (Palma, 1885 – 1944), que també van fer moltes altres visites a localitats diverses de les Balears.

Va ser realment una gran sort que fos Baltasar Samper l'encarregat d'aquella missió: no sols era un músic excel·lent com a intèrpret i compositor, deixeble d'Enric Gra-

nados i Felip Pedrell, i per tant capaç de fer unes notacions musicals molt precises, sinó que va saber captar com a musicòleg el context social de les mostres que recollia i en va deixar una magnífica descripció en el dietari o memòria en què explica totes les activitats de la missió de recerca, on demostra que també era un escriptor excel·lent. A més, al costat de la feina més específicament musical, Samper va fer una col·lecció extensa de fotografies dels llocs visitats, d'algunes de les ocasions en què es tocava, cantava o ballava, de les persones entrevistades... i d'un bon nombre de carrers i edificis, d'escenes laborals o festives i específicament de cases de camp, ja que col·laborava també en un altre projecte de recerca patrocinat per

del Cançoner i les activitats que han tingut lloc amb motiu del seu centenari a la pàgina de l'Any del Cançoner: <https://cultura.gencat.cat/ca/temes/commemoracions/2022/any-canconerpopular/inici/>

1. Podeu trobar més informació sobre l'Obra

Rafael Patxot: l'Estudi de la Masia Catalana.² D'altra banda, la seua visita va tenir posteriorment una repercussió significativa: arran de l'amistat que va establir amb Isidor Macabich, aquest li encarregà l'any 1935 la música de l'himne que havia escrit per al centenari de la conquesta catalana (1235-1935) que encara es canta en les solemnitats religioses —*Set segles fa que sou patrona nostra...*

Ramon Morey també tenia un perfil especialment indicat: era un mestre activament implicat en els moviments de renovació pedagògica i en la didàctica del ritme i de la música, relacionat amb el pedagog català Artur Martorell, i va ser secretari de la delegació a Mallorca de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. La seua funció específica era recollir les lletres de les cançons i fer-ne enregistraments en un fonògraf de cilindre —que lamentablement s'han perdut amb motiu de les peripècies que van afectar els materials durant la postguerra.

Efectivament, a causa de la guerra Rafael Patxot es va haver d'exiliar a Suïssa (i Baltasar Samper a Mèxic, on va desplegar una important tasca musicològica en l'estudi de la tradició popular mexicana), i els materials de l'Obra del Cançoner no es va saber on havien anat a parar. Josep Massot i Muntaner, l'any 1971, en un curs a la Universitat de Barcelona sobre la cançó tradicional al qual va assistir Isidor Marí, explicava que es temia que no serien recuperats. Afortunadament no va ser així: els mate-

Samper i Morey, dinant en una pausa de la recerca (Abadia de Montserrat).

rials s'havien impossibilitat, com deim a les Pitiüses, però no estaven perduts: s'havien conservat en part a Suïssa i en part a Barcelona. La família Patxot l'any 1991 els va cedir a l'Abadia de Montserrat, on Josep Massot va fer una feina ingent d'ordenació dels materials i de publicació en una vintena de volums de les memòries i documents principals d'aquell gran tresor de cultura popular.

Va ser precisament amb l'aparició, l'any 2000, del volum que hem esmentat abans, en què apareix la memòria de la missió de recerca a Eivissa i Formentera, que vam tenir constància que s'havien recuperat els materials que ara s'han acabat de publicar. Tanmateix, no érem conscients de la magnitud del fons que es conservava a la Biblioteca de Montserrat, extraordinàriament més ric i variat que la *Selecta* de materials (textos, partitures i fotografies) que contenia el volum editat en aquella ocasió.

Va ser també de manera fortuïta que ens vam fer càrrec de la importància única d'aquell fons inèdit i de la necessitat de publicar-lo íntegrament. L'Associació de Vesins de Sant Agustí havia sentit anomenar entre la gent major del poble un cantador especialment popular, en Pep Xico Bet, i van demanar l'any

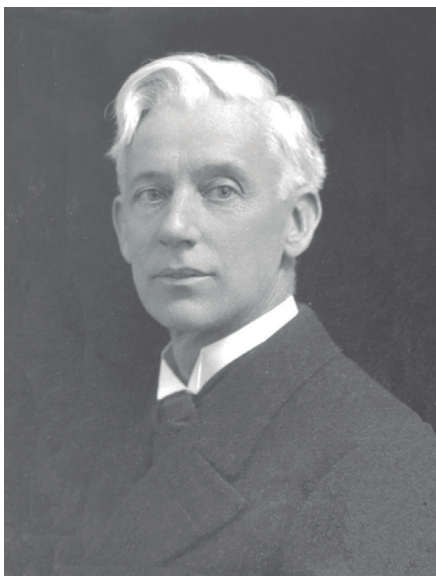
2015 a Isidor Marí si en tenia notícia. Efectivament, Isidor Marí recordava que la memòria publicada l'any 2000 en parlava, i que alguna de les seues cançons figurava entre els papers d'Isidor Macabich. Això el va decidir a consultar directament els materials conservats a la Biblioteca de Montserrat, on va comprovar que la quantitat de materials era ingent i mereixia que se'n fes una edició íntegra. Mentrestant, juntament amb en Josep Ribas, *Hereva*, i amb el suport de l'Associació de Vesins de Sant Agustí, van publicar un llibre amb la vida i obra coneguda del cantador agustiner: *Pep Xico Bet (1876-1937). Vida i cançons* (Eivissa: Ed. Mediterrània, 2017).³

El procés d'edició dels materials

L'amplitud dels materials recollits per Samper i Morey ens va fer pensar que resultaria poc viable aplegar-los en un sol volum, i que passaria massa temps abans d'en-

2. Ho podeu comprovar en l'edició que en va fer Josep Massot i Muntaner al volum x de la col·lecció de *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Missions de recerca, per Baltasar Samper; Palmira Jaquetti* (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000). Pàgines 19 a 87. La memòria es complementa amb una *Selecta dels materials recollits* (p. 93-240), seguida de 58 fotografies de persones entrevistades i d'escenes representatives (41 de les quals, d'Eivissa i Formentera). Les pàgines d'aquesta selecta referents a Eivissa i Formentera són un centenar i contenen 91 peces, 71 de les quals inclouen notacions musicals.

3. Una de les troballes en visitar els fons de Montserrat va ser precisament trobar-hi tres fotografies de Pep Xico Bet, que es recullen al llibre sobre la seua vida i obra, i descobrir que era l'autor de diverses cançons que el grup UC havia versionat com a anònimes: *En aquesta illa tan pobra, Es pobres no podem viure* i *Des que no hi ha eleccions*.

El mecenes Rafael Patxot.

llestir-ne els originals. Així vam perfilar el projecte com una col·lecció de sis volums, agrupant els materials per municipis. La supervisió dels originals per part de Josep Massot va representar una garantia per al bon resultat final.

Afortunadament, els primers contactes amb el Consell d'Eivissa ens van confirmar la bona disposició de la institució insular per acollir el projecte i procurar que els ajuntaments respectius i les institucions de les Balears contribuïssin a fer viable la col·lecció sencera.

Això va permetre que ja a finals de 2017 aparegués el primer volum, dedicat als materials aplegats al municipi de Sant Josep de sa Talaia,⁴ i l'any següent el segon, a càrrec de Cati Marí Serra, amb els materials del municipi de Sant Antoni de Portmany.⁵

A partir d'aquest moment, el pla de publicació es va definir de manera més global. Un altre musicòleg, Jaume Escandell Guasch, de Formentera, es va fer càrrec del volum corresponent a la seva illa,

que publicaria l'any 2020 el Consell de Formentera.⁶

El quart volum, editat pel Consell d'Eivissa a finals del mateix 2020, recull els materials relatius a la ciutat d'Eivissa.⁷ En aquest cas no hi ha entrevistes amb informadors que cantin o diguin cançons. Els pocs que hi van ser entrevistats procedien d'altres pobles i ens va semblar més oportú incorporar-los al municipi d'origen. En canvi és interessant veure-hi el paper de la ciutat com a base d'operacions i la relació amb Isidor Macabich, que aleshores ja havia col·leccionat moltes lletres de cançons, que Samper i Morey van copiar.

Els originals corresponents als dos municipis restants –Santa Eulària des Riu i Sant Joan de Labritja– ja van ser preparats conjuntament des de l'inici entre els tres curadors dels volums anteriors. El primer en veure la llum va ser el de Santa Eulària, l'any 2022.⁸ Poc després (a principis de 2023) apareixia el de Sant Joan, que completava la col·lecció dels sis volums previstos.⁹

Val la pena esmentar que, entretant, el Consell Insular d'Eivissa i el Consell Insular de Formentera també havien publicat un treball de Cati Marí Serra i Jaume Escandell, realitzat els anys 2004-2005, que complementa magníficament els materials de l'Obra del Cançonero: *Els gèneres cantats a Eivissa i Formentera. Estudi etnomusicològic*.

6. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Formentera. A càrrec de Jaume Escandell Guasch. Consell de Formentera, 2020.

7. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Municipi d'Eivissa. A càrrec d'Isidor Marí. Consell d'Eivissa, 2020.

8. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Municipi de Santa Eulària des Riu. A càrrec de J. Escandell, C. Marí Serra i I. Marí. Consell d'Eivissa, 2022..

9. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Municipi de Sant Joan de Labritja. A càrrec de J. Escandell, C. Marí Serra i I. Marí. Consell d'Eivissa, 2023.

La missió a les Pitiüses

La missió de Baltasar Samper i Ramon Morey a Eivissa i Formentera de l'any 1928 forma part d'una campanya una mica més àmplia, que inclou també l'illa de Mallorca, on començà la missió el 7 d'agost i acabà el 27 de setembre. D'aquesta manera, després d'una setmana de feina a Mallorca, el 13 d'agost partiren cap a Eivissa. Ramon Morey tornà cap a Mallorca el dia 15 de setembre, per reprendre les classes a l'escola de Binissalem, mentre que el mateix dia Baltasar Samper viatjà fins a Formentera, on va estar fins al dia 18, quan retornà de Formentera i l'endemà, dia 19, viatjà de nou cap a Mallorca i es retrobà amb en Ramon Morey per finalitzar la missió en aquella illa.

A Eivissa treballaren amb informadors de la totalitat de les parròquies rurals de l'illa, mentre que a Formentera, tenint en compte que l'estada va ser més breu, Samper es va centrar en les localitats de Sant Francesc i el Pilar de la Mola.

Les primeres visites que efectuaren en arribar a Eivissa varen ser al nou bisbe Salvi Huix i al canonge arxiver i folklorista Isidor Macabich. El primer, una vegada coneguda la feina de Samper i Morey per a l'OCPC, va enviar missives als rectors de les parròquies rurals d'Eivissa per demanar-los col·laboració a l'hora de buscar i seleccionar cantadors i cantadores que poguessin proporcionar bones cançons als dos investigadors. Aquesta actuació va resultar de vital importància per a l'èxit de la missió, en un territori com les Pitiüses caracteritzat per la població dispersa. Pel que fa a Isidor Macabich, va proporcionar als dos investigadors els materials que ell mateix havia compilat al llarg dels anys.

La informació que recolliren Baltasar Samper i Ramon Morey durant la missió es pot dividir en quatre tipus de materials. En primer lloc, texts de cançons, amb especial interès en les que ells denominaven *cançons romancesques*, si bé també recolliren una mostra important de cançons de tambor –un gènere que gaudia de plena vigència i gran populari-

4. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Municipi de Sant Josep de sa Talaia. A càrrec d'Isidor Marí. Consell d'Eivissa, 2017.

5. Baltasar Samper i Ramon Morey, *L'Obra del Cançonero a les Pitiüses* (1928). Municipi de Sant Antoni de Portmany. A càrrec de Cati Marí Serra. Consell d'Eivissa, 2018.

tat en aquells moments. En segon lloc, notacions musicals, tant d'algunes cançons com també d'un conjunt molt representatiu de sonades de flaüta i tambor –llàstima que els enregistraments en cilindres de cera que realitzaren d'algunes sonades resten perduts avui per avui. En tercer lloc, descripcions dels balls, que si bé resulten bastant esquemàtiques, també és cert que contenen detalls de notable interès. I en quart lloc, fotografies de les persones que proporcionaren la informació, de les situacions en què els informadors cantaven, dels indrets visitats que més els cridaren l'atenció i d'un nombre important d'edificis rellevants i cases –recordem la participació de Samper en el projecte Estudi de la Masia Catalana.

Les sonades de flaüta i tambor

Un aspecte destacat de la missió a les Pitiüses és la recopilació de sonades de flaüta i tambor que Baltasar Samper va fer amb tres sonadors destacats de l'illa d'Eivissa: Marian Costa Guasch, *Costa*, de Sant Carles de Peralta; Josep Joan Torres, *Pep Macià*, de Santa Eulària des Riu; i Antoni Marí Marí, *Pujolet*, de Sant Joan de Labritja. En total va efectuar la notació de dinou sonades (deu de Marian Costa, cinc d'Antoni Marí i quatre de Josep Joan), en alguns casos una mateixa sonada realitzada diverses vegades pel mateix sonador.

La documentació d'aquest conjunt de sonades esdevé de gran importància per diverses raons. En primer lloc, perquè es tracta de les notacions més antigues que actual-

ment tenim d'aquest repertori instrumental. En segon lloc, pel rigor d'aquestes notacions, degut a la capacitat de Baltasar Samper i a la metodologia que seguia, mitjançant la qual buscava la validació explícita dels seus informants, tal com recull en el dietari de camp¹⁰ en aquest fragment que fa referència a una sessió de feina amb el sonador Marian Costa:

Després de moltes repeses, aconseguim anotar una síntesi de la “tocada” esmentada, que no donem per bona fins que els sonadors, en cantar-la nosaltres, l'aproven amb entusiasme. Aquest primer èxit ens ha encoratjat a tots, i després d'anotar “La Llarga” i la “Tocada d'alçar Déu”, que, com el seu títol indica, és una “tocada” que s'executa a l'església, en els oficis de les grans solemnitats i durant l'elevació.

[Sant Carles de Peralta, 3 de setembre de 1928]

I en tercer lloc, per les observacions i reflexions sobre el funcionament estructural d'aquest repertori, que Samper va saber captar tot d'una, tot i les dificultats evidents que oferien aquestes sonades a l'hora de fixar-les per escrit:

La dificultat d'anotar aquestes “tocadoes” és verament, molt seriosa, a causa, sobretot, de no tenir una melodia fixa. Damunt curtes fórmules esquemàtiques, el sonador improvisa lliurement,

Josep Massot i Muntaner.

i així, cada un executa les danses amb un estil personal, en Marian té una facultat d'assimilació tan extraordinària, que arriba a imitar perfectament, segons testimoni dels que els coneixen, l'estil d'altres sonadors d'anomenada.

[Sant Carles de Peralta, 3 de setembre de 1928]

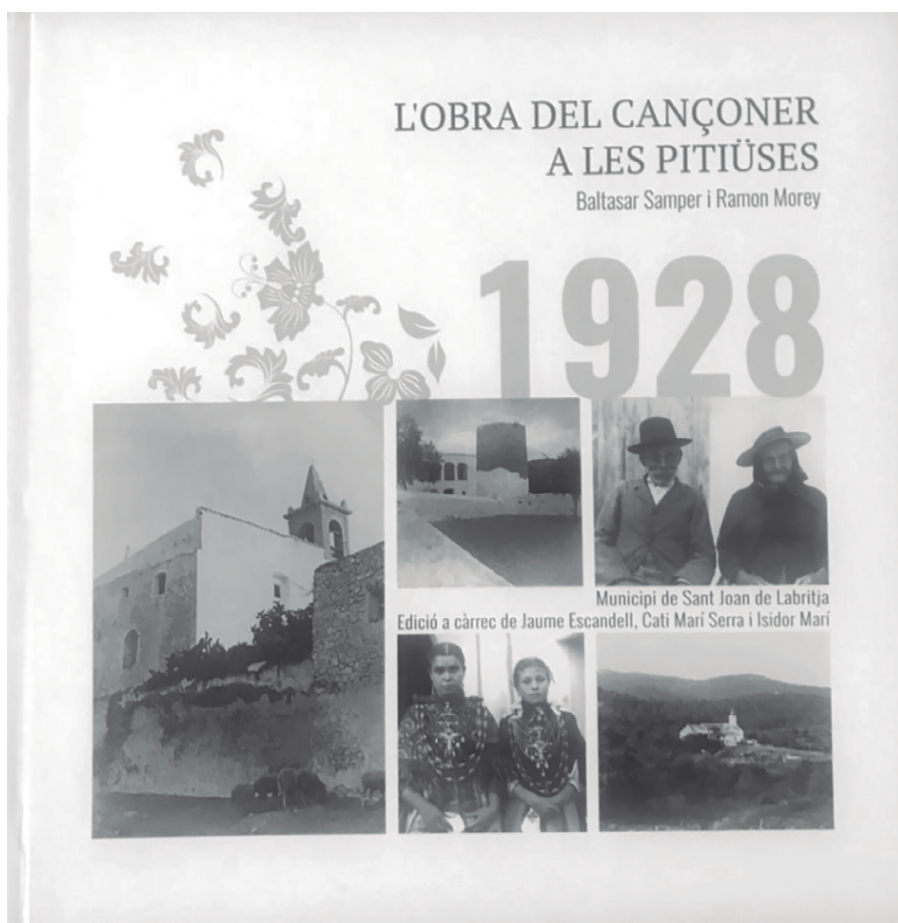
L'objectiu de la missió: les cançons romancesques

Però el que realment buscaven Samper i Morey, d'acord amb la finalitat de la missió per a l'OCPC, eren les cançons romancesques comunes als diferents indrets de parla catalana. En el cas de les Pitiüses, títols com *El rei tenia tres filles*, *L'Escrivaneta*, *La carta de navegar* o *La Porquerola*, entre d'altres, varen ser els més habituals i dels que més versions varen poder recollir. No obstant això, es trobaren amb un fet que tal vegada no esperaven: es tractava d'un repertori que no se solia cantar, sinó que es recitava, i al qual les in-

Quantificació aproximada dels materials aplegats per Samper i Morey.

Municipi	Fotos	Notacions musicals	Cançons
Sant Josep de sa Talaia	115	17	62
Sant Antoni de Portmany	106	23	49
Eivissa (vila)	82	1	51
Formentera	30	7	20
Santa Eulària des Riu	59	48	40
Sant Joan de Labritja	66	42	35
TOTAL	458	138	257

10. El text íntegre del dietari de camp es troba publicat en l'obra abans citada *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Volum X. Missions de recerca, per Baltasar Samper; Palmira Jaquetti, a cura de Josep Massot i Muntaner* (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000).

Portada d'un dels volums editats.

formadores –tenint en compte que majoritàriament eren dones les que coneixien aquest repertori–, li atorgaven una importància més aviat escassa en relació a altres gèneres cantats, tal com també deixa de manifest Samper en el dietari de camp:

A la tarda hem tornat a Sant Jordi i hem anat dret a Ca na Pallava. N'Esperança Orvai ja ens esperava. Es veu que ha repassat les cançons romancesques, que comencen a sortir a raig: «Testament d'Amèlia», «La Porquerola», «La carta de navegar», etc. Demanem les tonades i n'Esperança ens assegura que aquestes cançons no es canten. Són, diu, per a recitar. Amb tot, de vegades hi posa una tonada i les cantusseja.

[Sant Jordi de ses Salines, 15 d'agost de 1928]

A «Can Tanques» hem trobat na Maria Marí i Marí amb la seva família, que ens han fet molt

bona rebuda. L'ambaixada d'en Toni ens ha preparat admirablement la visita. Hem començat immediatament a escriure cançons, dictades per na Maria, i hem fet un aplec interessant. Llàstima que les tonades siguin tan escasses i insignificants. Na Maria n'utilitza una de senzillíssima per a totes les cançons que dicta, i encara és el curiós esquema que s'aplica en el país a les cançons de tambor, car aquelles altres cançons ella creu que no tenen tonada i són per a recitar simplement.

[Cala Llonga, 2 de setembre de 1928]

En canvi, el que trobaren en abundància i el que primer sorgia quan Samper i Morey demanaven cançons, eren les cançons de tambor: un gènere en plena vitalitat en aquells moments, de creació contemporània i molt valorat i apreciat per la societat rural pitiüsa. I així

ho va reflectir Samper en el seu dietari:

El mossènyer ha rebut a temps el nostre avís i ens ha preparat la gent que ha de dictar-nos cançons. Hem trobat ja a la rectoria en Vicenç Marí i Sala («de Can Realet»), un home de 86 anys, admirablement conservat, cantador de fama i autor de cançons. També hi havia na Pepa Marí («de Ca Ses Arenes o Can Joan Xico»), de 83 anys, i en Francesc Prats i Ferrer («de Cas Costes») de 62 anys. Tots tres ens han dit llarguíssimes cançons del repertori tan corrent a l'illa, però del qual ja tenim prou mostres. A les altres cançons no els donen cap importància, i encara que en sàpiguem fragments –com ha estat el cas de na Pepa Marí– es resisteixen a dir-los. En canvi, es mostren radiants de satisfacció si poden dictar-nos aquelles llarguíssimes cançons de tambor i atuir-nos amb l'allau imponent de versos que cauen damunt nosaltres com una pluja torrencial.

[Sant Josep de sa Talaia, 1 de setembre de 1928]

Aquests dos tipus de materials orals, les cançons romancesques que els investigadors cercaven amb insistència i les cançons de tambor que, contra pronòstic, inicialment sorgien de manera generosa, es corresponen amb dos dels cinc gèneres cantats que es defineixen i s'expliquen en l'estudi *Els gèneres cantats a Eivissa i Formentera* abans mencionat. D'aquesta manera, les cançons romancesques es trobarien dins de la categoria d'històries i vides de sants –d'acord amb la denominació usada a l'estudi i que reflecteix la terminologia més habitual dels mateixos informants. Aquests materials es poden definir com a gènere narratiu susceptible de ser cantat, format per balades esteses per tots els territoris de parla catalana, amb temàtiques que tracten problemàtiques que han afectat la societat al llarg de la història. Les vides de sants, o hagiografies de determinats sants, constitueixen una subcategoria d'aquest gènere. So-

cialment tenien una rellevància més aviat escassa, la seua pràctica es limitava bàsicament a l'àmbit domèstic i moltes vegades amb finalitats moralitzants. En cas de cantar-se es feia en estil glosat.

Pel que fa a les cançons de tambor, es corresponen amb la categoria de les cançons, que era justament el gènere més valorat socialment. Es tracta de narracions verificades (en mots o versos llargs de 7+7 síl·labes rimats generalment de manera consonant), de creació contemporània i amb predomini de la temàtica amorosa. Es podien interpretar en estil redoblat —les cançons de tambor que descriu Samper—, o bé en estil glosat, i era el repertori que, tant cantadors com cantadores, interpretaven durant les cantades que s'organitzaven en cases particulars i a les quals assistien vesins i familiars. Aquestes cantades constituïen moments de socialització importants i rellevants en un indret, les Pitiüses, caracteritzat per la dispersió de la població en habitatges repartits al llarg del territori.

Conclusions

Els materials recollits a Eivissa i Formentera per Baltasar Samper i Ramon Morey durant la seua mis-

El sonador Marian Costa Guasch
(Abadia de Montserrat).

sió de 1928 per a l'OCPC constitueixen una aportació molt notable per a l'estudi de les històries i vides de sants —cançons romanesques, seguint la terminologia dels dos investigadors—, ja que en documentaren una mostra molt significativa, composta per una gran varietat de títols i, al mateix temps, per les diferents versions de cada balada que cada informant interpretava.

No obstant això, aquest recull no és representatiu dels cants de la societat rural pitiüsa d'aquells anys, com tampoc ho és del concepte de cançó que els informants tenien. Com hem explicat, els cants que la població rural d'Eivissa i Formentera del segon quart del segle XX practicava majoritàriament, escoltava i valorava més eren les cançons de tambor.

Però gràcies a les observacions precises i rigoroses que Samper efectua al llarg del seu dietari de camp es contraresta aquest esbiaixament entre selecció i representativitat dels materials i es fa possible una contextualització molt més ajustada i fidel a la realitat amb què es trobaren.

El dietari de camp ens dona una visió molt clara d'un moment de la societat pitiüsa, l'estiu de l'any 1928, des del punt de vista de notables investigadors forans, que nosaltres podem contrastar. Si hi sumam l'enorme quantitat de materials recollits en un marge de temps tan limitat, suposa una aportació molt notable per conèixer millor les nostres illes i les nostres músiques. Aquests materials, per tant, són interessants per diverses raons:

- Permeten documentar millor algunes cançons i completar-ne les variants. En algun cas, és admirable conèixer-ne l'origen, com per exemple la que refon el romanç de la Carta de navegar amb les Cobles

11. Vegeu l'article d'I. Marí "Les cobles sobre un naufragi en la tradició oral d'Eivissa", *Mayurqa* (revista de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma), núm. 17 (1978). Reproduït al llibre *Poesia, llengua, país. Una mirada des d'Eivissa*. Palma: Lleonard Muntaner, 2019.

El sonador Josep Joan Torres, Pep Macià
(Abadia de Montserrat)

sobre el naufragi d'unes naus catalanes l'any 1460, transmeses per mitjà de plecs solts del segle XVI (concretament de 1513 i 1596).¹¹

- Contenen informacions i fotografies de gran valor antropològic, sobre les feines, les festes, les vestimentes i alguns esdeveniments, com la guerra de Cuba.

- Des del punt de vista lingüístic, són un document valuós per a l'estudi del parlar de les Pitiüses, i sobretot del lèxic i les expressions.

- La fidelitat de les notacions musicals constitueix també una referència molt apreciable de les melodies instrumentals i cantades.

- I encara podríem reivindicar la utilitat d'aquests materials com a base per a noves creacions musicals, com les composicions que va fer el mateix Baltasar Samper a partir de tonades tradicionals —principalment de Mallorca—, o les versions que més recentment han fet alguns grups pitiüsos com ara Uc, Aires Formenterencs o Ressonadors.

Com més fondes són les arrels, més amunt arriben les branques noves!

JAUME ESCANDELL GUASCH, ISIDOR MARÍ MAYANS I CATI MARÍ SERRA ■